

חלמונית בעלת שבעה עלי-עטיף - תופעה נדירה!?

vhacohen@volcani.agri.gov.il - מכון וולקני, מחלקת פרחים

etan@hanatziv.org.il - קיבוץ עין-הנציב

התצפית: 26.10.2017

פרסום: 9.11.2017

תקציר: אנו מדווחים על מציאת פרח חלמונית גדולה בעל שבעה עלי עטיף בעוד המספר הרגיל של עלי העטיף (הכותרת) במיני חלמונית בפרט ובמשפחת השושניים בכלל הוא שש. האם תופעה זו נדירה ביותר?

=====

המספר האופייני של עלי העטיף בפרחים של צמחים במשפחות טיפוסיות של חד-פסיגיים [1] כמו נרקיסיים, שושניים, אספרגיים, סתוניתיים, איריסיים ועוד - הוא 6. לכל הפרחים בקבוצת משפחות זו יש כרגיל 6 עלי עטיף [2] כותרתיים צבעוניים הבנויים למעשה משני דורים, כל דור בן 3 עלי עטיף. ואולם, לעיתים נדירות מוצאים חובבי הטבע בעלי עיניים בוחנות עלה עטיף נוסף, כך שמספרם הכולל של עלי העטיף הוא 7. ה"טעות" חלה תוך כדי התפתחות הפרח מניצן זעיר לפרח בוגר. תופעה זו שכיחה יחסית בפרחי **החלמונית הגדולה**. בהשתלמות כלנית האחרונה בסתיו תשע"ז (26.10.2017) זכינו לראות באתר חלמוניות ירוחם פרח אחד של חלמונית עם 7 עלי עטיף. בנוסף לכך, אחד מאתנו (א.כ.) צילם בעבר בנחל תקוע פרח חלמונית עם 8 עלי עטיף! בפרח זה נראים גם 8 אבקנים. התופעה של הופעת מספר שונה מהרגיל של עלי כותרת או עלי עטיף בפרחים ידועה במיני צמחים רבים אך לא ברור אם היא שכיחה יותר בצמחים מהמשפחות הללו או אולי דווקא יותר בסוג **חלמונית**. יתכן שחובבי הטבע נוטים יותר להתעניין ולהשקיע תשומת לב מיוחדת בפרחי החלמונית ושאר מיני הגיאופיטים האטרקטיביים ומכך אולי נובע הרושם כי **בחלמונית גדולה** הסטייה ממספר 6 "התקין" נפוצה יותר.

מימין - חלמונית גדולה באתר חלמוניות ירוחם עם 7 עלי עטיף. צילם: איתן שפירא ©
משמאל - חלמונית גדולה בנחל תקוע עם 8 עלי עטיף ו-8 אבקנים. צילם: אבנר כהן ©

נשמח לקבל בתגובות לכתבה זו ידיעות נוספות על סטייה ממספר עלי הכותרת ה"נורמלי" בצמחי בר בארצנו שמהן נוכל ללמוד אם התופעה שכיחה יותר במינים הנמנים על השושניים, נרקיסיים ודומיהם או גם בקבוצה אחרת בצמחיית ארצנו ומכך ליצור הכללה כלשהי.

הערות

- [1] בעבר כל המשפחות הללו היו כלולות בסדרת השושנאים Liliales; כיום חלקן כלולות ב-Liliales ואילו הנרקיסיים שעליה נמנית חלמונית גדולה כלולה בסדרת האספרגאים Asparagales.
- [2] עטיף - שם כולל לעלי גביע וכותרת. בפרחים חסרי עלי גביע מקובל לכנות את עלי הפרח הצבעוניים דמויי הכותרת כעלי עטיף.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: כהן א שפירא ע ושפירא א 2017 חלמונית Sternbergia בעלת שבעה עלי-עטיף-
תופעה נדירה!?, חדשות בוטניות, כתב-עת "כלנית" מספר 4.

[חלמונית Sternbergia בעלת שבעה עלי-עטיף- תופעה נדירה!?](#)